

Biblioteksplan

för Valdemarsviks kommun 2021 - 2024

Antagen av kommunfullmäktige 2021-05-03 § 42

Inledande sammanfattning

Varje kommun ska enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801, 17§) ha folkbibliotek som är tillgängliga för alla, är anpassade till olika användares behov och ger medborgarna fri tillgång till medier och information. Utbudet ska präglas av allsidighet och kvalitet samt finnas i olika format för att alla medborgare, oavsett förutsättningar, ska kunna ta del av den information de önskar.

Enligt bibliotekslagen ska kommuner och regioner anta planer för biblioteksverksamheten. En biblioteksplan är ett verktyg för att strukturera och i samverkan ta tillvara de biblioteksresurser som finns, möjliggöra utveckling och skapa beredskap inför framtiden. Biblioteksplanen är ett politiskt styrdokument som ska ge struktur och riktlinjer för kommunens biblioteksverksamhetsutveckling. Planen omfattar visioner och långsiktiga effektmål för biblioteksverksamheten. Denna biblioteksplan för Valdemarsviks kommun gäller åren 2021 – 2024 och anger riktningen för den kommunala biblioteksverksamheten.

Förutsättningar

Valdemarsviks kommun har ett huvudbibliotek i centralorten samt filialer i Ringarum och Gusum. Biblioteket i Ringarum är ett integrerat folk- och skolbibliotek. Sedan hösten 2020 är folkbiblioteket organiserat under sektor Barn, utbildning och arbetsmarknad, som även ansvarar för kommunens fyra skolbibliotek. Respektive rektor ansvarar för skolbiblioteken.

Valdemarsviks kommun har förhållandevis hög andel äldre invånare. Befolkningsstrukturen ändras till viss del under sommarhalvåret då många turister besöker kommunen. I kommunen finns en språkbredd, vilket avspeglar sig i förskola, skola och i samhället i stort.

Valdemarsviks folkbibliotek

Varje kommun ska enligt bibliotekslagen ha folkbibliotek som är tillgängliga för alla och som är anpassade till olika användares behov. Utbudet ska präglas av allsidighet och kvalitet. Biblioteken i Valdemarsviks kommun är arenor för lärande och folkbildning med det demokratiska uppdraget att vidga den allmänna kunskapsnivån, utveckla den språkliga förmågan, stimulera kreativitet och fantasi samt bidra till den fria åsiktsbildningen. Huvudbiblioteket erbjuder föreläsningar, författarbesök och utställningar i utställningsrummet *Spektrummet*.

Med demokratisk, tillgänglig och öppen verksamhet vänder sig folkbiblioteket till alla invånare i kommunen oavsett förutsättningar med fokus på litteraturförmedling, mångfald, tillgänglighet och digital delaktighet. Folkbiblioteket erbjuder ett allsidigt utbud av skön- och facklitteratur både i pappers- och elektronisk form, tidningar, tidskrifter, ljudböcker, musik, film, talböcker, lättlästa böcker och storstilsböcker.

Götabiblioteken

Valdemarsviks biblioteket ingår i ett regionalt bibliotekssamarbete tillsammans med 13 kommuner i Östergötland och Tranås kommun i Småland. Samarbetet går under namnet Götabiblioteken och innebär att alla låntagare har tillgång till hela Östergötlands mediebestånd. För bibliotekets del innebär det regionala samarbetet kostnadsbesparingar genom gemensamma upphandlingar och datasystem och möjliggör även fortbildning, kompetensutveckling och samverkan över kommungränserna.

Folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet

I enighet med Bibliotekslagen är barn och unga en prioriterad målgrupp. Alla barn och ungdomar oavsett bakgrund och förutsättningar ska ha fri tillgång till information och medier av olika slag för att öka läslusten och utveckla sin språkliga förmåga. Valdemarsviks bibliotek ska säkerställa att alla barn och ungdomar har fri tillgång till texter, information och medier på olika språk och i olika format. Biblioteket möjliggör också att barnen aktivt får delta i det kulturella livet både genom att själva anordna aktiviteter, men också i samarbete med andra organisationer som skolor, förskolor, fritidsgård, kulturskola och föreningsliv.

Biblioteket har i uppdrag att främja barn och ungdomars fritidsläsning samt uppmuntra till olika kulturella uttrycksätt. Utifrån befintliga resurser samt att nå målgruppen är det framförallt under loven som biblioteket anordnar aktiviteter och evenemang. Lovaktiviteterna på biblioteken brukar generera ett stort engagemang och ha ett högt deltagarantal.

Folkbibliotek, barnhälsovård och förskola har ett väl fungerande samarbete kring barns språkutveckling. Biblioteket tillhandahåller bokpåsar som föräldrar kan låna hem, tema- och boklådor för att både barn och pedagoger ska ha tillgång till aktuell och relevant litteratur. Barnbibliotekarien bjuder även in till sagostunder, teatrar, minibio och andra aktiviteter på kommunens bibliotek. Barnbibliotekarien kan delta på föräldramöten eller andra fortbildningsinsatser som rör barn och ungas läsning. Barnbibliotekarien har byggt upp en grund för samarbete utifrån läsfrämjande insatser med kommunens grundskolor, ett samarbete som ständigt utvecklas och fördjupas.

Skolbiblioteken fyller en viktig funktion för att tillsammans med skolan rusta barn och unga med kunskaper och färdigheter som de behöver i dagens och framtidens samhälle. Skolbiblioteken är ett betydelsefullt område med potential att verka i gränslandet mellan skola och fritidsläsning. Skolbiblioteket har en dubbel uppgift att dels fungera som en pedagogisk resurs i undervisningen, dels främja elevernas intresse för läsning och litteratur. I samverkan med Skolverket ges möjlighet till statsbidrag till deltidsanställning som skolbibliotekarie.

Mångfald och tillgänglighet

Biblioteket är en plats för alla. Alla ska, utifrån sina förutsättningar, ha fri tillgång till litteratur och information. I enighet med Bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning genom att bland annat utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information. För de personer som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning inte själva kan ta sig till

biblioteket erbjuder tjänsten *Boken kommer*. Till äldreboenden och andra särskilda boenden levereras boklådor.

Den digitala tillgängligheten blir i allt högre utsträckning en förutsättning för att kunna vara en aktiv samhällsmedborgare. Digitaliseringen gör det möjligt för invånaren att delta i samhället på ett nytt sätt, men ställer också krav på förmågan att hantera digital information och tekniska lösningar. Att främja individens tillit och kunskap att använda digitala resurser är en viktig del i bibliotekens uppdrag. På biblioteken i Valdemarsvik och Gusum finns publika datorer och tillgång till trådlöst internet och där erbjuds också användarundervisning och stöd för att minska det digitala utanförskapet.

Ytterligare en prioriterad målgrupp är nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska. I Valdemarsviks kommun finns en bred representation av språk och att arbeta med mångfald och flerspråkighet är därför en prioriterad del. Medier på de nationella minoritetsspråken finns främst genom det regionala Götasamarbetet. Böcker på hemspråken bör i så stor utsträckning som möjligt finnas tillgängligt på huvudbiblioteket i Valdemarsvik. Det finns även kurslitteratur för SFI, böcker på lättläst svenska och böcker med parallelltext. Folkbiblioteken prioriterar också att främja integration och inkludering, då många kommer till biblioteket med praktiska frågor eller för att använda biblioteket som en social mötesplats.

Målformulering

Sektorns övergripande mål

Sektor Barn, utbildning och arbetsmarknad har i sin arbetsplan övergripande mål som anger den gemensamma riktningen för hela sektorn:

- *Den öppna kommunen.*
- *Alla elever ska vara behöriga till gymnasiet efter avslutad grundskola.*
- *Den öppna arbetslösheten i kommunen ska minska.*

Biblioteken bidrar till detta genom läs- och kunskapsfrämjande insatser riktade mot alla kommuninvånare, särskilt till de grupper som utpekats i lag eller på annat sätt prioriteras. Genom att tillhandahålla ett brett och kvalitativt gott utbud av medier, inklusive digital infrastruktur, är det enkelt för medborgaren att komma i åtnjutande av relevant service.

Biblioteken bidrar till att höja utbildningsnivån bland vuxna i kommunen så att fler vuxenstuderande fullföljer påbörjad utbildning och avslutar utbildning med godkända betyg.

Övergripande mål för Valdemarsviks biblioteksverksamhet

- Tillgängligt för alla och anpassat till olika användares behov med ett allsidigt och kvalitativt utbud, vilket mäts genom besöksantal och utlån.
- Visa på kulturella uttryck genom att erbjuda utställningsmöjligheter, aktiviteter och kulturella arrangemang, vilket mäts i antal utställare, evenemang och besökare.

Mål för barn- och ungdomsverksamhet

- Utveckla skolbiblioteken genom möjlighet att anställa skolbibliotekarie genom samverkansprojekt med Skolverket.
- Utveckla samarbetet mellan folkbibliotek och skolbibliotek för att säkerställa en likvärdighet för alla kommunens elever i grundskolan genom en handlingsplan.
- Kvalitetssäkra verksamheten utifrån barnkonventionen genom att först kartlägga och nulägesbeskriva målgruppen samt bibliotekets förutsättningar för att sedan påbörja ett implementeringsarbete i bibliotekens olika styrdokument.
- Säkerställa att barnen får en personlig relation till biblioteket genom olika läsfrämjande insatser som sagostunder, bokprat, läsprojekt, biblioteksbesök och utställningar vilka kan mätas genom antal utförda aktiviteter, besök och utlån.

Mål för mångfald och tillgänglighet

- Tillgängligt för alla och anpassat till olika användares behov med ett allsidigt och kvalitativt utbud. Detta mäts genom besöksantal, utlån samt språk, genus, genre och ålder.
- Nå ut till de låntagare som inte själva kan ta sig till biblioteket genom *Boken kommer* vilket kan mätas genom antal talboksanvändare, Legimuskonton och utlån.
- Göra bibliotekets information tillgänglig för alla genom att följa tillgänglighetskraven på digitala plattformar och anpassa text efter målgrupp.
- Säkerställa att arbetet med att göra lokalerna än mer tillgängliga för personer med olika funktionsvariationer fortgår genom att revidera bibliotekets tillgänglighetsplan.
- Öka den digitala delaktigheten genom att erbjuda stöd och handledning i digitala resurser vilket kan mätas genom antal genomförda handledningstillfällen och statistik kring bibliotekets digitala tjänster.

Uppföljning av biblioteksplanen

Det är av stor vikt att biblioteksplanen blir ett levande dokument. Därför ska planen anges som referens vad gäller allt arbete med koppling till biblioteksverksamhet i Valdemarsviks kommun. Det är också viktigt att planen följs upp och revideras kontinuerligt. Statistiskt underlag för folkbiblioteken kan hämtas ur den statistik Valdemarsviks bibliotek årligen redovisar till Kulturrådet. Nyckeltal kan vara utlån, besök och aktiva låntagare. Statistiken går även att jämföra gentemot andra liknande kommuner eller tidigare års statistik.

Styrdokument

Följande lagar reglerar biblioteksverksamheten i kommuner:

- Bibliotekslagen SFS 2013:801
- FN:s barnkonvention
- Skollagen

Utöver lagstiftning finns handlingar och styrdokument som ger direktiv, vägledning och inriktning för biblioteksverksamhet. Av dessa kan särskilt nämnas:

- Unescos folkbiblioteksmanifest och Unescos skolbiblioteksmanifest
- Läroplaner för förskola, grundskola och särskola
- Regional kulturplan 2020 – 2023
- Regional biblioteksplan 2020 – 2023
- Regional gemensam medieplan 2019 – 2022
- Barn- och Utbildningsförvaltningens arbetsplan